

l'any 259, en la persecució anticristiana de l'emperador Valerianus (Sánchez Albornoz, *Rev. d. l. Univ. de Bs. Aires* v, i, 69). No consta ben segur, però bé sembla que seria diaca de St. Fruitós (*Fructuosus*), bisbe de Tarragona, que també en morí víctima en aquells anys. Indicis, doncs, que el mot, en aquelles dècades ja estava fonamentalment arrelat en la nostra zona. I n'hi ha un altre testimoni poc llunyà: *Pla de l'Angueró* en terme d'Albocàsser (xxviii, 91.2), que em sembla PLANUM ANGARIORUM (del masc. *angarius* usat per Aulus Gellius): tal com tenim la *Plana de Anguera* en el doc. de 1076. Fins aquestes dues planes es faria el transport en raïls: pel riu *Anguera*, i pel de la Vall Torta, que desaigua a Albocàsser.

¹ A base d'alguna combinació àrabo-mossàr. ? ¿Imaginar que ERICARIA 'bruguera' pogués donar *argéira i d'altra banda argíra amb el retrocés accentual propi de l'àrab vulgar, i dissimilació de -r-r?: evolució contradictòria entre els dos noms, i canvis fonètics excepcionals en tots dos. Combinacions temeràries que convé deixar enterrades. — ² Balari li atribueix una etimologia ANGSTIAE «angostura de un valle profundo». Absurda en sentit fonètic i lexicomòrfic. La de Montoliu (*BDC* x, 25) *AMNICARIA, derivat d'AMNIS 'riera', és també dolenta des d'aquest últim punt de vista. Els altres testimonis que tenim d'*Anguera*, com a cogn., són moderns, però també vénen del Sud del Princ.: a Reus, anys 1820-1830 (*BABL* xvi, 296), i el recullo a Garcia, vora l'Ebre (xiii, 113.12). *Anguerola* a Benimantell; si bé aquest sí que pot ser derivat de *Enguera*, *Vinya Anguera* o *Millanguera* a St. Jordi del Maestrat.

ANGUILA, -ILES

Per designar llocs d'aigua, sobretot vora les costes meridionals; entre molts: *Canyada de l'Anguila* terme Riba-roja de Túria (xxx, 114.4); sèquia, i al llarg, senda i ctra. de l'*Anguila*, en el te. S. de València (J. G. M.). A l'interior: Toll de les *Anguiles* (te. Lladurs, xxxviii, 170.19) prop del riu Cardener; *Ca l'Anguiler*, esq. del riu i prop de les boques del Llobregat, on solíem fer àpats, c. 1910-13; *Séquia Anguilera*, te. Benimodo (xxx, 183.11), i altres tals prop de Massalavés i d'Antella (*GGRV* ii, 100.91).

Anguitarra (Benafigos), V. *Guitarra*

ELS ANIBITS, barranc d'~ te. Callosa (xxxiv, 181.22): probablement àr. [*al-bandaq*] *an-nābit* 'el barranc germinant, el barranc plantat' > *Anébit (i després metafonia é-i > i-i); 'germinant' com a part. actiu de l'arrel *nbt* «planta, herba, germinar, pullular, ulcer» *RMa* 202, 525, 545. Més aviat que de *nābita* 'espècie de polioli o nepta', car davant un *l* la *i* es fa oberta i torna *e* (i per tant la *ā* no s'hauria pogut tancar fins a *ī*).

Aniés, *Añes(a)*, V. *Anesa*

ANIMA, -MES

Noms que s'inspiren en obres devotes (ermita, capella de ~), o d'un que va captant «per les ànimes»; o persona que s'apareix, de cop, com ànima en pena, o

amb mals fins: *l'Ànima* nom d'un malfactor (VCatalà, *Solitud*). Sense possibilitat de destriar-ho, enumerem: *Les Ànimes*, vt., terme St. Vicenç de Montalt (xliv; *GGC* i *Nom. C. E. C.*); *Masia de les Ànimes*, a Valls (xlvi, 2.50). Cisterna (de) *l'Animeró*, Coves de Vnr. (xxviii, 147.25). *Solà de l'Ànima* te. Coll de Nargó, nom que a Gavarra inverteixen en *Clot de Solànima*; i a Riaub, és simplement *Ca l'Ànima*. Amb dissimilació: *Ca l'Àrima* te. Sords (prop Banyoles, xliv, 152). Barranquet de *Les Ànimes* te. Sta. Magd. de Polpís (xxviii, 200.15); Pinar d'*Ànimes*, te. Vilamarxant (xxx, 107.14). Torre de *Ses Ànimes* te. Banyalbufar (xl, 168.22). «Lloc» o Casa de *Ses Ànimes* te. Felanitx (xli, m. Masc. 36H6).

Aniso (Llitera), *Anixa* (pre-romà val.), V. *Anesa*.

Les Anjubeies te. Billena de Travadell, V. *Atzúbia*.

ANNA, poble val. dels Serrans, que afronta amb Enguera i Sumacàrcer: com que ja no és de llengua catalana, no ens escua tractar-ne i em limito a remetre a l'etimologia (DIANA) explicada en el *DECat* iv, 876b 40-43, i el *DECH* (s. v. *xana*). Partint de la font, potser ja consagrada en temps romans a la dea. Esmentats ja, poble, riu i font, del Conqueridor: «lo riu que passa per *Ana*, e l'aygua que ix de la font d'*Ana*» (*Cròn.*, Ag. 350.18).

Que després, però, hi hagué influència dels noms de persona bíblics ANNA i J(O)ANNES, -NA (potser fomentada per l'estructura triconsonàntica de l'àrab) ens ho mostra la pron. pop. local *ànna*, que comprovo a Castelló Rib., Sumacàrcer, Càrcer i Estubeny (xxxi, 123.15, 138.15, 147.8; xxxii, 52.10). Cf. el riu *Ana*, supra.

ANNORTA, Font d'~, te. Torre de l'Espanyol

(xiii, 55.26), com que hi ha aigües molt abundoses i usades per regar, això junt amb *An-* i la -*nn-* doble, fa sospitar que és nom àrab i no ve d'*hort(a)*; potser de *na'úra* 'sènia', partint d'un plural vulgar *an-na'úrāt* 'les nòries', contret en *ann(a)ort* (i després s'adaptaria al cat. *horta*), pl. del tipus regular (per més que el pl. més corrent fos del tipus fracte), amb la tendència de l'àrab vulgar a recular l'accent quan la penúltima és vocal llarga.

45 ANOIA

Riu afl. del Llobregat, que hi desemboca a Martorell, provinent d'Igualada i de la comarca del mateix nom.

PRON. POP. *anóia* Martorell: que allà tothom ho diu així ja m'ho certificaven intel·ligents amics (com Francesc Torres Ferrer, fidel deixeble de P. Fabra) fills d'allí (1927ss.), després comprovat unànimement a molts pobles del seu curs, d'Igualada en avall; tota la gent popular diu *l'anóia* amb *ən-*, com ja posà ben de relleu CCandi (*GGC*, p. 24, n. 5), de manera que la forma bàrbara i artificiosa *el Noya* aviat va ser abandonada per tothom.

DOC. ANT. «--- in kastro Subiratos --- prope rio *Anolga* --- ipso alveo *Anollia*» a. 917 (*Cart.* St. Cu-